

KOMPETENCIJE UČITELJA U SUVREMENOJ ŠKOLI

Prof. dr. sc. ZORAN CURIĆ
Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Kompetencija (kompetentnost)

- KOMPETENCIJA

- lat. *competere* - dolikovati, težiti na što
- nadležnost, djelokrug, ovlaštenje, mjerodavnost
- područje u kojemu neka osoba posjeduje znanja i iskustva

- KOMPETENTAN

- sposoban, upućen, nadležan, ovlašten, mjerodavan, osposobljen, koji zna
- osoba koja po svom zvanju i sposobnostima ima pravo nešto raditi ili rješavati
  - Klaić, B. (1986), Riječnik stranih riječi, Nakladni zavod MH, Zagreb, str. 715

Što je kompetencija?

- Kombinacija znanja, sposobnosti, vještina i stavova potrebnih za aktivno i efikasno djelovanje u određenoj profesiji.
- Posjedovanje i usavršavanje vještina, znanja, stavova i iskustava potrebnih za uspješno izvođenje nastave.
- Priznata stručnost i sposobnost kojom tko raspoleže (stručna kompetencija)
  - Riječnik hrvatskoga jezika, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, Zagreb, 2000., str. 472

Tradicionalni sustav obrazovanja

- Predmetna kompetencija
  - uključuje znanja iz određenog područja (geografije)
- Didaktičko - metodička kompetencija
  - obuhvaća znanja i vještine znanstvenih spoznaja u nastavi (geografije)

- OSPOSOBLJENOST ZA NOVE NAČINE RADA
  - odnos prema učenicima s obzirom na njihovu socijalnu, kulturnu i etničku različitost
  - poticanje na učenje i timski rad s drugim učiteljima
- OSPOSOBLJENOST ZA NOVE RADNE ZADATKE IZVAN UČIONICE
  - suradnja s roditeljima i drugim socijalnim partnerima
- OSPOSOBLJENOST ZA RAZVIJANJE NOVIH KOMPETENCIJA I NOVIH ZNANJA KOD UČENIKA
  - razvijanje sposobnosti učenika za cjeloživotno učenje
- RAZVIJANJE VLASTITE PROFESIONALNOSTI
  - istraživački pristup rješavanju problema
- UPORABA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Uloga uspješnog učitelja

- Kreira pozitivno ozračje
- Promiče toleranciju, razumijevanje, partnerstvo, suradnju, kooperativnost, jednakost, uvažavanje, djelotvornost, strpljivost, samopoštovanje ...
- Razvija kritičko i kreativno mišljenje
- Sagledava probleme iz perspektive učenika uvažavajući njihovu dob i razinu obrazovanja
- Poštuje prava učenika, njihove potrebe, interese i načine učenja
- Prihvaća učenike kao osobe u razvoju koji će biti akteri zbivanja na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini

Dimenzije učiteljske kompetencije

- PROFESIONALNA
  - Stručna znanja, sposobnost planiranja i izvođenja nastave, sudjelovanje u stručnim projektima i stručnom usavršavanju
- PEDAGOŠKO - DIDAKTIČKO - METODIČKA
  - Poznavanje i primjena pedagoške, didaktičke i metodičke teorije i prakse
  - Prepoznavanje i rješavanje odgojnih i obrazovnih problema
  - Razvijanje vještina upravljanja razrednim odjelom, sposobnosti motivacije učenika te vještine evaluacije (ocjenjivanja)
  - Komunikacija s roditeljima

- RADNA
  - Suradnja, odgovornost i kvaliteta rada
  - Optimizam, motivacija i preuzimanje inicijative
  - Poznavanje informatičke tehnologije
  - Komunikacija i jezična pismenost na hrvatskom jeziku
  - Poznavanje engleskog i nekog drugog svjetskog jezika

Temeljne nastavne kompetencije

- Planiranje i pripremanje za nastavu
- Izvedba nastavnog sata, organizacija i realizacija terenske nastave i ekskurzija
- Kreiranje razrednog ugođaja i održavanje discipline
- Praćenje, provjeravanje znanja i ocjenjivanje učenika
- Prosudba vlastitog rada

Nove kompetencije

- Poučavanje uz uporabu suvremene ICT tehnologije
- Integracija učenika s posebnim potrebama
- Rad s učenicima u multikulturalno mješovitim skupinama
- Upravljanje (menadžment) škole i različiti administrativni poslovi
- Rješavanje konflikata

Koja su znanja i vještine potrebne učitelju u suvremenoj školi?

Istraživanje u Sloveniji (anketa ravnatelja)

- dobro didaktičko i metodičko znanje (savladavanje suvremenih metoda poučavanja) - 60%
- znanje iz područja psihologije (psihologija djeteta, psihologija učenja, poznavanje motivacijskih procesa) - 54%
- znanje o planiranju nastave (ciljano i međupredmetno planiranje) - 45%
- komunikacijske vještine i organizacijska znanja - 45%
- poznavanje i vještine za timski rad - 40%

- široko znanje, različita dodatna znanja (više nastavnih predmeta, izborni predmeti, sportske vještine - 28%
- dobro stručno znanje - 25%
- informacijska pismenost (korištenje računala i suvremene tehnologije) - 21%
- poznavanje i korištenje novih pristupa na području provjeravanja i ocjenjivanja znanja - 17%
- suradnja s roditeljima, spremnost na promjene i cjeloživotno učenje

Ključne učeničke kompetencije

- Dokumenti Europskog parlamenta navode 8 ključnih kompetencija
  - 1. komunikacija na materinskom jeziku
  - 2. komunikacija na stranom jeziku
  - 3. matematička kompetencija i temeljne kompetencije u prirodnim znanostima i tehnologiji
  - 4. digitalna kompetencija
  - 5. kompetencija učenja (učenja kako učiti)
  - 6. društvene i građanske kompetencije
  - 7. smisao za inicijativu i poduzetništvo
  - 8. kulturalna senzibilizacija i istraživanje

1. Komunikacija na materinskom jeziku

- Sposobnost izražavanja pojmova, misli, osjećaja, činjenica i mišljenja (slušanje, govor, čitanje i pisanje)
  - Sposobnost razlikovanja i uporabe različitih tekstova
  - Traženje, prikupljanje i obrada informacija
  - Sposobnost formuliranja i izražavanja vlastitih argumenata na uvjerljiv način u govorenome i pisanom obliku

2. Komunikacija na stranom jeziku

- Sposobnost razumijevanja, izražavanja i tumačenja pojmova, misli, osjećaja, činjenica i mišljenja u govorenome i pisanom obliku
- Na razinu znanja stranog jezika utječe osposobljenost za slušanje, govorenje, čitanje i pisanje, a ovisi o socijalnom i kulturnom podrijetlu pojedinca, njegovoj okolini, potrebama i/ili interesima.

3. Matematička kompetencija i temeljne kompetencije u prirodnim znanostima i tehnologiji

- Matematička kompetencija je sposobnost razvijanja i primjene matematičkog mišljenja radi rješavanja problema u svakodnevnim situacijama.
  - Matematičko mišljenje (logično i prostorno mišljenje)
  - Matematičko izražavanje (formule, modeli, konstrukcije, grafikoni)
- Kompetencija u prirodnim znanostima odnosi se na primjenu znanja i metodologija koje se primijenjuju za tumačenje svijeta prirode.

4. Digitalna kompetencija

- Digitalna kompetencija obuhvaća sigurnu i kritičku primjenu tehnologije informacijskog društva za rad, slobodno vrijeme i komunikaciju.
- Korištenje računalom za traženje, procjenjivanje, pohranjivanje, proizvodnju, prezentiranje i razmjenu informacija te za sudjelovanje i komuniciranje uz pomoć interneta.
  - Obrada teksta
  - Proračunske tablice
  - Baze podataka
  - Pohranjivanje i rukovanje informacijama
  - Razumijevanje mogućnosti i potencijalnih opasnosti interneta
  - Komunikacija posredstvom elektroničkih medija (elektronska pošta, mrežne stranice) za potrebe rada, razmjene podataka, učenja, istraživanja i slobodnog vremena.

5. Kompetencija učenja

- Kompetencija učenja jest sposobnost započinjanja i nastavljanja učenja te organiziranja vlastitog učenja.
  - Stjecanje, obrada i usvajanje novih znanja i vještina te traženje i korištenje savjeta
  - Motivacija i povjerenje u vlastite sposobnosti
- Osnovne vještine:
  - Čitanje
  - Pisanje
  - Računanje
  - Poznavanje informacijsko-komunikacijskih tehnologija

6. Društvene i građanske kompetencije

- Društvene i građanske kompetencije uključuje osobne, međuljudske i interkulturalne kompetencije i obuhvaćaju sve oblike ponašanja koje pojedinac treba savladati da bi na učinkovit i konstruktivan način sudjelovao u društvenome i profesionalnom životu.
- Temeljne vještine:
  - Sposobnost konstruktivnog komuniciranja u razlilitim okruženjima
  - Tolerancija
  - Istraživanje i razumijevanje različitih gledišta
  - Stvaranje povjerenja i osjećaja empatije
  - Spremnost na suradnju, povjerenje u samoga sebe i vlastiti integritet
- Građanska kompetencija zasniva se na poznavanju demokracije, pravde, jednakosti i građanskih prava.

7. Smisao za inicijativu i poduzetništvo

- Smisao za inicijativu i poduzetništvo označuje sposobnost pojedinca da pretvori ideje u djela.
  - Obuhvaća kreativnost, inovaciju, preuzimanje rizika te sposobnost planiranja i vođenja projekata radi ostavriavanja ciljeva.
- Vještine se odnose na proaktivno vođenje projekata
  - Sposobnost planiranja, organiziranja, upravljanja, vođenja, prenošenja, komuniciranja, davanja ili dobivanja izvješća, procjene i bilježenja.
- Poduzetnički stav obilježava inicijativa, anticipacija, nezavisnost i inovacija u osobnome i društvenom životu i radu, motivacija i odlučnost u ostvarivanju zadaća.

8. Kulturalna senzibilizacija i istraživanje

- Kulturalna senzibilizacija i istraživanje je kreativno izražavanje ideja, iskustava i osjećaja u raznim oblicima, kao što su glazba, književnost i umjetnost.
- Razumijevanje vlastite kulture i osjećaj identiteta temelj je za otvoren stav i poštivanje različitosti kulturnog izraza.

Područja nastavničkog rada

- 1. Primjena nastavnih metoda i vještina
- 2. Primjena informatike u nastavi
- 3. Primjena praktičnih vještina (organizacija i realizacija terenske nastave, izrada panoa i plakata, organizacija natjecanja i sl.)
- 4. Metode praćenja rada i vrednovanja učeničkog znanja
- 5. Određivanje nastavnih ciljeva i planiranje nastave
- 6. Vođenje razreda (razredništvo)
- 7. Komunikacija i suradnja s roditeljima

- 8. Razvijanje samosvijeti i samopoštovanja učenika
- 9. Poticanje otvorene komunikacije i suradničkih odnosa među učenicima
- 10. Rad s učenicima s teškoćama u učenju
- 11. Rad s učenicima s emocionalnim smetnjama i smetnjama u ponašanju (hiperaktivnost, agresivnost, povučenost)
- 12. Rad s darovitim učenicima
- 13. Poticanje kritičkog mišljenja i kreativnosti učenika

- 14. Razvijanje vještina samostalnog učenja
- 15. Razvijanje etičkog rasuđivanja i ponašanja učenika
- 16. Razvijanje ekološke svijeti
- 17. Obrazovanje o ljudskim pravima i civilnom društvu
- 18. Poznavanje školskog zakonodavstva
- 19. Vrednovanje kvalitete odgojno-obrazovnog procesa (uključujući i samoevaluaciju)
- 20. Znanja i vještine iz akademskog područja (nastavnog predmeta)

Hvala na pozornosti!